

УДК 336.71

М. Е. Хуторна, канд. екон. наук
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Київ, Україна

ОБГРУНТУВАННЯ ВИЗНАЧАЛЬНИХ ОЗНАК ПРОЦЕСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

М. Э. Хуторная, канд. экон. наук
ГВУЗ «Университет банковского дела», г. Киев, Украина

ОБОСНОВАНИЕ ОТЛИЧИТЕЛЬНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ КРЕДИТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Myroslava Khutorna, PhD in Economics
SHEE "Banking University", Kyiv, Ukraine

DETERMINATIVE FEATURES OF THE CREDIT INSTITUTIONS FINANCIAL STABILITY PROVISION

У статті чітко виокремлено детермінантні ознаки забезпечення фінансової стабільності поряд з іншими управлінськими процесами у загальній системі менеджменту кредитних установ. Визначено суб'єктно-об'єктний склад процесу забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, обгрунтовано основні завдання та взаємодію суб'єктів цього процесу, окреслено очікувані результати їх взаємозв'язку. Особливу увагу приділено узагальненню та систематизації чинників фінансової стабільності кредитних установ з урахуванням їх причинно-наслідкових зв'язків. Одержані результати дозволили уточнити зміст поняття «забезпечення фінансової стабільності кредитних установ», розглядаючи його у двох вимірах: мезорівневому та мікрорівневому. Проведене дослідження дозволить у подальшому виокремити процес забезпечення фінансової стабільності як підсистему комплексної системи управління кредитною установою, обгрунтувати її внутрішню структуру та особливості функціонування.

Ключові слова: кредитна установа; фінансова стабільність; чинники дестабілізації; об'єкти забезпечення фінансової стабільності кредитних установ; суб'єкти забезпечення фінансової стабільності кредитних установ.

В статті чітко виділені детермінантні ознаки забезпечення фінансової стабільності поряд з іншими управлінськими процесами в загальній системі менеджменту кредитних установ. Визначено суб'єктно-об'єктний склад процесу забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, обгрунтовано основні завдання та взаємодію суб'єктів цього процесу, окреслено очікувані результати їх взаємозв'язку. Особливу увагу приділено узагальненню та систематизації чинників фінансової стабільності кредитних установ з урахуванням їх причинно-наслідкових зв'язків. Одержані результати дозволили уточнити зміст поняття «забезпечення фінансової стабільності кредитних установ», розглядаючи його у двох вимірах: мезорівневому та мікрорівневому. Проведене дослідження дозволить у подальшому виокремити процес забезпечення фінансової стабільності як підсистему комплексної системи управління кредитною установою, обгрунтувати її внутрішню структуру та особливості функціонування.

Ключевые слова: кредитное учреждение; финансовая стабильность; факторы дестабилизации; объекты обеспечения финансовой стабильности кредитных учреждений; субъекты обеспечения финансовой стабильности кредитных учреждений.

In this article the author identifies the determinants of financial stability along with other managerial processes in the general system of management of the credit institutions. The author defines the subject-object structure of the credit institutions financial stability providing, substantiates the main tasks and interaction of the subjects of this process and the expected results of their interconnection. Particular attention is paid to generalization and systematization of the factors of the credit institutions financial stability taking into account their causal links. The obtained results allowed to clarify the content of the term "providing the financial stability of the credit institutions", considering it in two dimensions: mezzo-level and micro-level. The conducted research will allow the author to distinguish the process of providing financial stability as a subsystem of a complex system of management of the credit institution, and to substantiate its internal structure and features of functioning.

Key words: credit institution; financial stability; destabilization factors; objects of financial stability of credit institutions; entities providing financial stability of credit institutions.

Постановка проблеми. Глобальна криза 2008 року стала каталізатором зміни парадигми забезпечення фінансової стабільності кредитних установ на макро- та мегарівні. Якщо розглядати цю проблему з погляду інституційного підходу, то необхідно зауважити, що за останні десять років відбулися докорінні інституційні зміни як на неформальному (перегляд наукових теорій щодо природи фінансової стабільності; зміна стереотипів на рівні суспільного усвідомлення щодо її забезпечення та довгострокового утримання), так і на формальному рівні (перегляд законодавчої бази, зміна організаційної структури регуляторно-наглядного інституту як за формою, так і за змістом). За таких умов забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, як підсистема системи забезпечення стабільності фінансової системи, не може залишатися незмінним та потребує наукового пізнання з метою обгрунтування напрямів його удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання, пов'язані з забезпеченням фінансової стабільності кредитних установ, висвітлені у працях таких учених-економістів, як Я. Белінська, Х. Вівес, О. Колодізев, О. Лаврушин, І. Лютий, А. Фалюта, Г. Дж. Шиназі та ін. Погляди науковців зводяться здебільшого до визначення сутності фінансової стабільності, загроз та чинників дестабілізації. При цьому не достатньо дослідженими залишаються питання, пов'язані з такими елементами процесу забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, як суб'єкти, об'єкти, завдання та функції, що не дозволяє комплексно розглядати цей процес.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на суттєві наукові результати, недостатня увага приділяється питанням дослідження сутності забезпечення фінансової стабільності окремих фінансово-кредитних установ. Також у науковому просторі існує думка, що питання забезпечення фінансової стабільності є об'єктом уваги виключно державних інституцій, а на рівні мікроекономічних систем це зводиться до управління фінансовою стійкістю діяльності. По-перше, ми не погоджуємося з такою думкою та у попередніх роботах обґрунтували різницю між фінансовою стійкістю та фінансовою стабільністю, а по-друге, переконані у тому, що перекладання відповідальності за забезпечення фінансової стабільності виключно на регуляторно-наглядовий інститут є утопічним шляхом, оскільки призводить до ще більшого поглиблення протистояння інтересів між окремими підприємницькими структурами (у тому числі, кредитними установами) та загальносуспільними інтересами.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є комплексне дослідження концептуальних підходів до забезпечення фінансової стабільності кредитних установ через уточнення змісту поняття «забезпечення фінансової стабільності кредитних установ» на мікро- та мезорівні, систематизацію дестабілізуючих чинників, а також виявлення на цій основі суб'єктів, об'єктів та основних завдань процесу забезпечення фінансової стабільності кредитної установи.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі забезпечення фінансової стабільності кредитної установи часто ототожнюється, по-перше, із забезпеченням фінансової стійкості, по-друге, зі стабільністю діяльності, по-третє, з антикризовим управлінням кредитною установою. Стосовно першого, то наші роздуми щодо їх змістовного розділення представлено у праці [1]. Щодо стабільності діяльності, то вона являє собою такий стан кредитної установи, який характеризується сталістю, незмінністю параметрів її діяльності протягом визначеного проміжку часу. Проте стабільність діяльності ще не є доказом ні її збалансованості, ні потенціалу до планомірного розвитку, що є невід'ємними функціональними ознаками фінансово стабільної кредитної установи. Крім цього, стабільна діяльність установи може бути ознакою організаційно-управлінського застою в її діяльності, що особливо може проявитися у післякризовий період через недостатню ефективність системи управління кредитною установою, брак дієвих управлінських рішень, здатних сприяти її розвитку. За таких умов кредитна установа може продовжувати зберігати адаптивну здатність до змін зовнішнього середовища. Однак адаптація означає пасивний характер поведінки установи, оскільки передбачає відповідні дії на зміни, що відбулися. Подібна позиція кредитної установи зумовлює девіантний характер функціонування її системи управління та суттєво знижує ефективність досягнення поставлених цілей відповідно до визначеної стратегії розвитку. У свою чергу, забезпечення фінансової стабільності кредитної установи передбачає її активну позицію та обумовлює необхідність застосування превентивних дій, які спрямовані на буферизацію фінансової стабільності на основі формування потенціалу до протидії потенційним загрозам.

З приводу антикризового управління кредитною установою, то тлумачення сутності цього терміна неоднозначне та розглядається як: управління організацією в умовах загальної економічної кризи; управлінські дії щодо попередження банкрутства; особлива система управління кредитною установою, яка має комплексний характер та спрямована

на подолання кризотвірних факторів, що негативно впливають на діяльності та можуть зумовити банкрутство установи. Тобто цей вид управління, насамперед, передбачає заходи щодо виходу установи з кризи як на стратегічному, так і на тактичному рівнях.

Вважаємо, що антикризове управління установою за своїм функціональним змістом є синонімічним процесу попередження фінансової нестабільності установи. У свою чергу, забезпечення фінансової стабільності передбачає використання таких управлінських і фінансових механізмів, які б уможливили підтримку у часі цільового рівня фінансової стабільності кредитної установи та недопущення її критичного зниження. Однією з базових ознак антикризового управління є його стратегічна спрямованість, що є характерним і для забезпечення фінансової стабільності кредитної установи. Проте об'єктом уваги установи в аспекті її антикризового управління є кризотвірні фактори, у той час як у процесі забезпечення фінансової стабільності здійснюється комплексний моніторинг всієї сукупності внутрішніх та зовнішніх чинників, які впливають на рівень фінансової стабільності, у тому числі тих, які здатні викликати фінансову нестабільність, тобто кризовий стан кредитної організації. Розрізняючи стабільний, крихкий та нестабільний види фінансового стану кредитної установи вважаємо, що заходи із антикризового управління спрямовані на подолання негативного стану установи (крихкого або нестабільного) та повернення до попереднього ефективного функціонування та розвитку, тобто до континууму станів фінансової стабільності (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл функціональних зон застосування системи антикризового управління та системи забезпечення фінансової стабільності кредитної установи

Джерело: розроблено автором.

Більшість науковців, вивчаючи питання забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, насамперед звертають увагу на ймовірність дестабілізації, фінансові аспекти та загрози їхній діяльності. Так, Х. Вівес (*Xavier Vives*) потенційну крихкість, тобто ймовірну дестабілізацію діяльності банку, пов'язує з такими унікальними рисами установи: високий рівень фінансового левериджу, що формується переважно за рахунок короткострокових коштів; необмежене коло постачальників фінансових ресурсів та часткова невизначеність якості довгострокових банківських активів через інформаційну асиметрію. Основною загрозою фінансовій стабільності кредитної установи є рішення інвесторів або вкладників щодо дострокового вилучення депозитів, тобто реалізація ризику ліквідності [2, с. 14]. Виділені нами аспекти, беззаперечно, важливі, однак процес забезпечення фінансової стабільності кредитних установ не обмежується виключно збалансуванням розподілених у часі фінансових потоків між вкладниками та позичальниками.

П. Каллаур виділяє такі ознаки фінансової стабільності фінансово-кредитних інституцій: відповідність встановленим пруденційним наглядовим нормативам і вимогам; наявність у них резервів, адекватних прийнятим ризикам; розкриття ними інформації про прийняті ризики перед інвесторами і контрагентами; пруденційна поведінка учасників фінансового ринку [3, с. 6]. Звичайно, зазначені аспекти належать до характеристик фінансово стабільної установи, проте відображають виключно поточний її рівень, а тому більшою мірою стосуються фінансової стійкості установи. Неврахованими залишилися такі внутрішні фінансові фактори, як збалансованість кредитно-депозитної діяльності, якість активів (насамперед кредитного портфеля), рівень прибутковості. Виконання кредитною установою всіх законодавчих норм та вимог є важливим чинником його фінансової стійкості та стабільності, однак, його значущість безпосередньо залежить від обґрунтованості застосовуваних нормативів, їх здатності вчасно виявляти дестабілізуючі ознаки. Зокрема, подібні зауваження стосуються документа Базельського комітету з банківського нагляду «Міжнародна конвергенція принципів вимірювання капіталу і стандартів капіталу», відомого як «Базель-2», який був оприлюднений у листопаді 2005 року та позиціонувався як ефективний механізм забезпечення довгострокової фінансової стабільності. Втім, як засвідчила світова економічна криза 2008, визначені пруденційні стандарти регулювання діяльності кредитних установ виявилися нездатними запобігти світовій фінансовій кризі та масовому банкрутству кредитних установ.

І. Лютий та О. Юрчук в аспекті забезпечення стабільності банку виділяють як внутрішні передумови, які полягають у дотриманні певних корпоративних умов ведення банківського бізнесу, так і зовнішні чинники, а саме: макроекономічна стабільність, наявність ринкової інфраструктури [4, с. 40]. Ми погоджуємося, що фінансова стабільність кредитної установи є результатом комплексу дій як окремої установи, так і заходів відповідних державних фінансових інституцій щодо формування сприятливого зовнішнього середовища. Разом з тим вважаємо неправильним звужувати процес забезпечення фінансової стабільності на мікрорівні до корпоративного управління кредитною установою.

Значно ширший підхід знаходимо у праці С. Реверчука та А. Фалюти, які тлумачать управління фінансовою стабільністю банку як комплексне управління ліквідністю, платоспроможністю, прибутковістю, ризиками банку, його персоналом, безпекою, організаційною структурою тощо з метою забезпечення високого рівня фінансової стабільності банку [5, с. 4]. Проте поза увагою дослідників залишилося управління фінансовою стійкістю банку. Також не погоджуємося з автором, що безпека банку – це внутрішній фактор його фінансової стабільності, оскільки визначаємо останнє передумовою фінансової безпеки.

У свою чергу, Г. Дж. Шиназі у контексті дослідження забезпечення фінансової стабільності на рівні фінансово-кредитних установ виділяє як фінансові, так і нефінансові внутрішні загрози, а саме: фінансові ризики, операційний ризик, інформаційно-технологічну недосконалість діяльності установи, ризик репутації, стратегічний ризик, а також недостатній рівень капіталу, його неадекватність прийнятим на себе ризикам [6]. Тобто науковець акцентує увагу на питаннях ризик-менеджменту як основи забезпечення фінансової стабільності установи.

Загалом проведений аналіз наукової літератури дозволив виявити існування спрощеного тлумачення змісту процесу забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, який, по-перше, розглядається науковцями з погляду задоволення інтересів найближчих зацікавлених суб'єктів відносин – власників та менеджменту. По-друге, неврахованими залишилися змістоформуючі характеристики поняття фінансової стабільності, зокрема, динамічний аспект, прогностичний характер та множинність станів. За такого підходу незрозумілою є визначальна відмінність змісту забезпечення фінансової стійкості від фінансової стабільності. По-третє, на наш погляд, неправильно

в умовах зміни парадигми побудови системи забезпечення фінансової стабільності фінансової системи залишати незмінною методологію її забезпечення на рівні окремих фінансово-кредитних інституцій.

Вважаємо, що підхід до забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, який базується на виключному врахуванні та задоволенні інтересів найближчих зацікавлених учасників відносин; управлінні індивідуальними ризиками з позиції забезпечення стійкості до внутрішніх та зовнішніх шоків у конкретний момент часу, на нашу думку, недосконалий та нездатний гарантувати довгострокових перспектив ефективного функціонування установи. Зокрема, поточна фінансова стійкість кредитної установи дозволяє їй ефективно виконувати функціональне призначення та протистояти зовнішнім і внутрішнім шокам у поточний момент часу. При цьому її фінансовий стан може не характеризуватися належним рівнем потенціалу для забезпечення стійкості до майбутніх негативних впливів. За таких умов кредитна установа є фінансово стійкою, однак рівень її фінансової стабільності є пограничним, тобто за незмінності якісних та кількісних параметрів фінансового стану установи та одночасної реалізації загроз, кредитна установа ймовірно зазнає фінансової дестабілізації. У цьому контексті ми погоджуємося з думкою О. Лаврушина, що саме винесення кредитними установами на перше місце не інтересів господарства, а власних, пов'язаних з отриманням прибутку, стало головною причиною неефективності їх сучасного розвитку [7, с. 13]. Слушним також є зауваження І. Івасіва, що сучасний менеджмент знаходиться у процесі відходу від моделі акціонерів, яка проголошує максимізацію прибутковості акціонерів головною метою управління, саме до утвердження необхідності врахування інтересів усіх суспільних груп, з якими банк взаємодіє чи стикається у процесі своєї діяльності [8, с. 372].

Поряд з цим деякі науковці вважають, що питання забезпечення фінансової стабільності є виключною прерогативою держави в особі уповноважених фінансово-економічних інституцій. Так, С. Моїсєєв під політикою підтримання фінансової стабільності розуміє пакет дій держави, які насамперед стосуються питань реформування банківського сектору, а саме: рекапіталізації кредитних установ, удосконалення механізму рефінансування з метою стимулювання довгострокового кредитування, реструктуризації кредитних установ та механізму їх очищення від проблемних активів [9]. Схожу думку щодо суб'єктів забезпечення фінансової стабільності висловлює О. Підхонний, зауважуючи, що це «комплексне питання і потребує вирішення багатьох завдань, узгоджених зусиль широкого кола державних органів, включаючи центральні банки, міністерства фінансів, органи фінансового нагляду та регулювання» [10, с. 128]. Л. Волошина, описуючи заходи щодо забезпечення фінансової стабільності банківського сектору, насамперед, розглядає їх з погляду державних фінансових інституцій. Так, дослідник до таких заходів відносить: підтримку високого рівня її ліквідності; зменшення процентних ставок для сприяння стабілізації економіки; посилення макропруденційного регулювання у фінансовій сфері; забезпечення банківських установ достатнім обсягом коштів з метою їх рекапіталізації (у тому числі за участі держави); викуп проблемних «поганих» активів; стимулювання кредитування (спеціальні програми спільно з урядом); збільшення гарантійних зобов'язань збереження вкладів [11]. Вважаємо, що обмеження суб'єктів забезпечення фінансової стабільності виключно колом державних органів, по-перше, не враховує здатності фінансової системи до саморегулювання в умовах ринку, а по-друге, знецінює спроможність фінансових та нефінансових установ до ефективного самоуправління бізнесом у межах чинного законодавства, забезпечуючи планомірний, довгостроковий розвиток, незважаючи на стан зовнішнього середовища і, тим самим, сприяючи стабілізації фінансової системи загалом.

Звичайно, після кризи 2008 року роль державних інституцій у системі забезпечення фінансової стабільності суттєво посилилася. Нині є очевидним, що фокусування системи нагляду на індивідуальних ризиках фінансово-кредитних установ або окремих

фінансових продуктів не відповідає завданням системи забезпечення фінансової стабільності, які вимагають від регуляторів фінансового сектору, а також інших залучених державних інституцій володіти інформацією щодо різноманітних взаємозв'язків, взаємовпливів учасників ринку та їх реальний і потенційний синергетичний вплив на стан фінансової системи та реального сектору економіки.

З огляду на це, роль державних органів, у тому числі регуляторів фінансового сектору, полягає у запровадженні ефективної системи нагляду за фінансовим сектором з метою якісного діагностування, попередження розвитку системних ризиків та оцінки реального та потенційного впливу шоків на стан функціональності фінансової системи; забезпеченні контрциклічного регулювання фінансового сектору з метою згладжування економічних циклів; налагодженні ефективного системного упереджувального моніторингу. Тобто державні інституції відповідальні за визначення оптимальних якісних та кількісних характеристик функціонування фінансово-кредитних установ, а також моніторинг, контроль і оперативне реагування на реальні та потенційно негативні індивідуальні або синергетичні відхилення від «безпечної зони».

Однак не менш важливими є ефективні системи управління діяльністю фінансово-кредитних установ, які забезпечують їх здатність до довгострокового розвитку. При цьому відмінною рисою забезпечення довгострокової фінансової стабільності установи від її стабільного розвитку є акцентування уваги на збалансуванні індивідуальних інтересів власників установ, менеджменту, працівників та загальносуспільних національних фінансово-економічних інтересів. Це дає підстави стверджувати, що процес забезпечення фінансової стабільності кредитних установ є багатограним та багаторівневим завданням, до якого прямо або опосередковано залучається широке коло суб'єктів, залежно від виконуваних функцій у зазначеній сфері (рис. 2).

На підставі вищезазначеного вважаємо за доцільне уточнити зміст поняття забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, розглядаючи його на мезо- та мікрорівні. Щодо мезорівня, доцільно говорити про *забезпечення фінансової стабільності сектору кредитних установ, яке тлумачимо як цілеспрямований комплекс заходів регуляторно-наглядових, спеціалізованих міжвідомчих органів і саморегулювних організацій щодо упередження загроз, які загрожують результативності та ефективності функціонування сектору кредитних установ у часі; протидії накопиченню деструктивних ефектів когерентної поведінки кредитних установ або мінімізації сили її негативного впливу на стан реальної економіки.*

Метою забезпечення фінансової стабільності сектору кредитних установ є налагодження безперебійного та ефективного його функціонування в аспекті формування, перерозподілу і використання фінансових ресурсів та здійснення розрахунків в економіці, протягом тривалого часу навіть в умовах негативних внутрішніх та зовнішніх шоків, що дозволяє забезпечити реалізацію інтересів як безпосередніх суб'єктів відносин, так і суспільства загалом.

Стосовно мікрорівня вважаємо, що *забезпечення фінансової стабільності кредитної установи – це комплекс заходів, спрямованих на досягнення та підтримку у часі її цільового рівня, що передбачає ідентифікацію та систематизацію чинників фінансової стабільності; прогнозування, аналіз та систематичний моніторинг умов та причин, які здатні зумовлювати трансформацію факторів фінансової стабільності в її загрози, та прийняття управлінських рішень щодо своєчасного запобігання та протистояння їх реальним та потенційним негативним наслідкам, які здатні перешкодити безперебійному та ефективному виконанню кредитною установою основних функцій.*

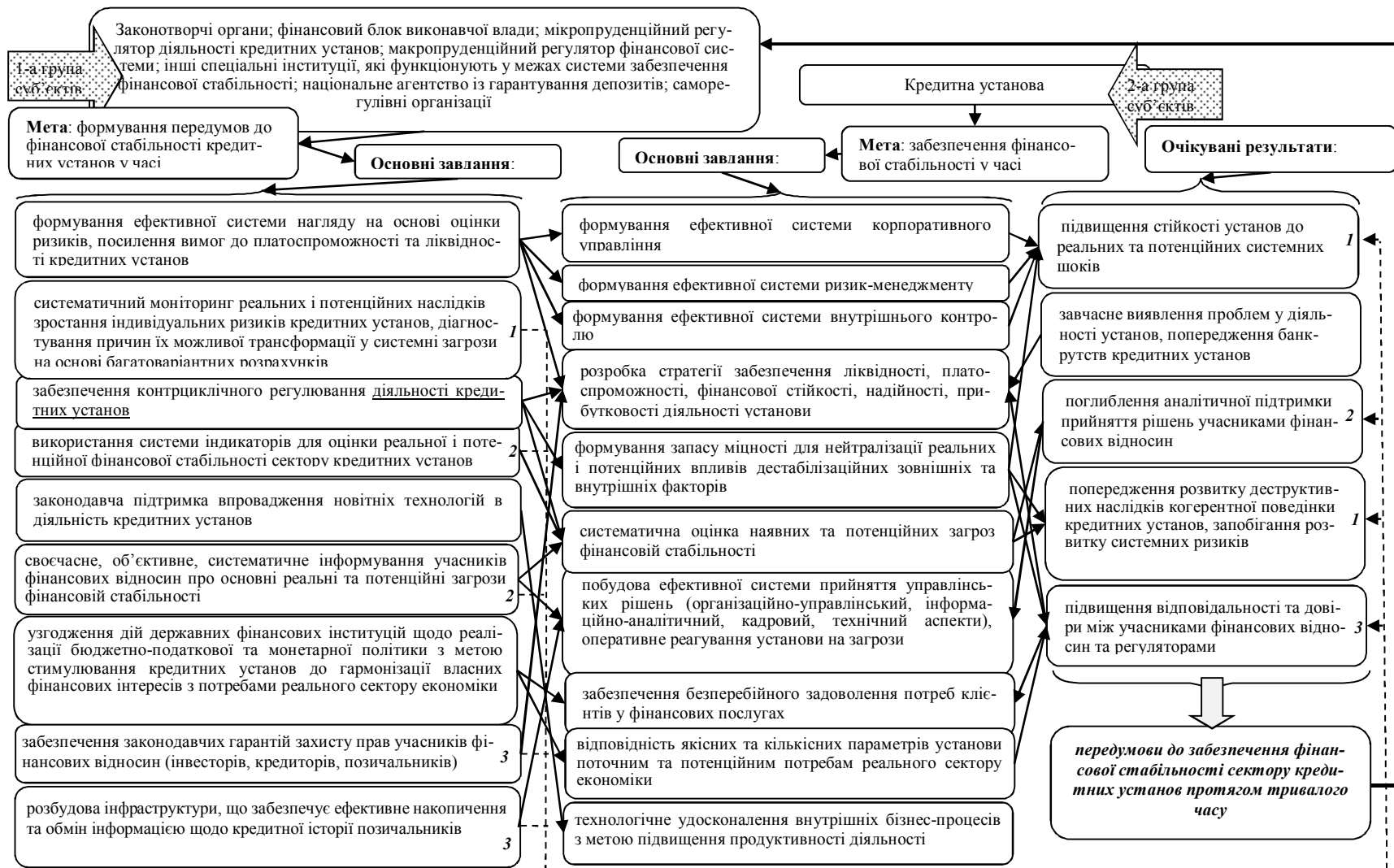

Рис. 2. Основні завдання та взаємодія суб'єктів процесу забезпечення фінансової стабільності кредитних установ

Примітка. Цифрами позначено відповідність між змістом окремих завдань зовнішніх суб'єктів процесу забезпечення фінансової стабільності кредитних установи та очікуваними результатами.

Джерело: розроблено автором.

До об'єктів досліджуваного процесу відносимо: фінансові потоки кредитної установи, персонал (менеджмент та співробітники) та власників, інформаційні ресурси (науково-методологічна, директивна, фінансово-економічна, організаційно-нормативна інформація, надана у вигляді документів і масивів незалежно від форм і способів їх представлення).

Варто зауважити, що основні завдання, які реалізуються суб'єктами процесу забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, спрямовані на своєчасне запобігання, уникнення, протидію або мінімізацію негативного впливу дестабілізуючих чинників. Серед науковців не існує єдиного міркування щодо змісту цих чинників, їх значущості та сили впливу в аспекті ефективного забезпечення фінансової стабільності.

Огляд економічної літератури дозволив зробити висновок, що більшість науковців чинники дестабілізації діяльності кредитних установ поділяють на зовнішні та внутрішні. Одні науковці серед внутрішніх чинників виділяють такі групи: фінансові, організаційні, організаційно-управлінські [12, с. 104]. При цьому до фінансових чинників відносять: достатність і величину власного капіталу, ліквідність, величину і якість активів, якість зобов'язань, прибутковість банку та управління ризиками. До організаційних чинників належать: професіоналізм керівництва і персоналу, організаційна структура банку, склад та можливості акціонерів, ефективність системи планування, технологічне забезпечення та географічні межі діяльності. Не менш суттєвими є такі групи внутрішніх чинників: організаційно-управлінські, комерційні, кадрові, інформаційно-аналітичні, технологічні.

У свою чергу, у структурі зовнішніх дестабілізуючих чинників виділяють такі групи: фінансово-економічні та соціально-правові, економічні, соціальні, фінансові, ринкові [12, с. 152-154]. На нашу думку, також доречно додати загальноекономічні, ринкові, нормативно-правові, соціально-психологічні, політичні та інформаційні чинники.

І. Химич основним критерієм класифікації чинників фінансової стабільності підприємства визначає рівень значущості їх впливу, виділяючи базові (І рівень), похідні (ІІ рівень) та деталізуючі (ІІІ рівень) чинники. При цьому до зовнішніх чинників науковець відносить широкий спектр різнопланових груп факторів (економічні, соціальні, фінансові, ринкові), які комплексно описують стан зовнішнього середовища, в аспекті внутрішніх чинників [13, с. 152-154].

Дослідження показало, що традиційний поділ чинників на внутрішні та зовнішні не дозволяє відобразити глибину їх взаємозумовленості, отже, фінансову стабільність кредитних установ, ураховуючи їх причинно-наслідкові зв'язки.

Для цього скористаємося методичним підходом, запропонованим К. Ісікавою, а саме, структуруємо чинники, враховуючи їх причинно-наслідкові зв'язки. Для цього виділимо результуючі чинники (І рівня), які безпосередньо впливають на рівень фінансової стабільності кредитної установи та одночасно є наслідком реалізації чинників вищого порядку та містять у собі чинники ІІ рівня: рівень попиту на послуги кредитної установи (фінансовий стан економічних агентів, розвиток інститутів інфраструктури фінансового ринку, фінансова культура суспільства, персоналізація обслуговування клієнтів, довіра до кредитної установи); ефективність регулювання та нагляду (попередження розвитку системних ризиків, виявлення ознак погіршення рівня фінансової стійкості кредитної установи); обґрунтованість стратегії розвитку кредитної установи (відповідність кредитної установи суспільним потребам та інтересам, збалансованість внутрішнього ресурсного потенціалу, науково-методологічне забезпечення); ефективність та результативність організаційно-управлінських процесів у кредитній установі (корпоративне управління, ризик-менеджмент, організаційна структура, кадрова політика); запас фінансової міцності кредитної установи (рівень ліквідності, рівень прибутковості, рівень достатності капіталу, рівень фінансової надійності, рівень фінансової стійкості, дотримання обов'язкових економічних нормативів).

Виділені чинники охоплюють внутрішні та зовнішні фактори впливу на процес забезпечення фінансової стабільності кредитних установ, а подальша їх деталізація на основі причинно-наслідкового аналізу дозволила виділити базові чинники (III рівень), до яких віднесено:

- в аспекті екзогенного впливу: фінансову політику країни; розвиток інститутів фінансового посередництва (як банківського, так і небанківського типу); захист прав кредиторів, інвесторів та споживачів фінансових послуг; методологічне забезпечення системи регулювання та нагляду; якість системного моніторингу з боку регулятора; якість, повноту, достовірність, об'єктивність, систематичність та своєчасність розкриття регулятором статистичної інформації та оприлюднення аналітичних продуктів щодо стану стабільності фінансової системи у розрізі її підсистем; фазу економічного розвитку економічної системи;

- в аспекті ендогенного впливу: якість маркетингового менеджменту; прозорість діяльності та комунікаційну політику кредитної установи; стадію життєвого циклу установи; концепцію фінансової стабільності кредитної установи; збалансованість інтересів власників, менеджменту та інших зацікавлених сторін; якість внутрішнього контролю; IT-забезпечення внутрішніх процесів; збалансованість активів та зобов'язань (за строками, валютою, напрямками розміщення); якість активів (за рівнем ліквідності, доходності, ризику, проблемної заборгованості, галузевої та клієнтської диверсифікації); обсяг фінансового ризику; структуру та обсяг капіталу; повноту та своєчасність формування резервів.

Висновки і пропозиції. Таким чином, проведене дослідження дозволило обґрунтувати змістовні межі процесу забезпечення фінансової стабільності кредитних установ та виявити його визначальні риси у порівнянні з антикризовим управлінням. Показано різницю між тлумаченням цього процесу на мезо- та мікрорівні. Особливу увагу приділено уточненню суб'єктного складу досліджуваного процесу з визначенням основних завдань, що ними реалізуються з метою забезпечення фінансової стабільності кредитних установ. Зауважуючи, що насамперед процес забезпечення фінансової стабільності кредитної установи передбачає усунення або мінімізацію впливу дестабілізуючих чинників у роботі досліджено та наведено авторське бачення структурування факторів фінансової стабільності кредитної установи на трьох рівнях, що дозволило означити як першопричини досліджуваного процесу, так і результуючі чинники, які спричиняють зміни рівня фінансової стабільності кредитної установи. Проведене дослідження дозволить у подальшому виокремити процес забезпечення фінансової стабільності як підсистему комплексної системи управління кредитною установою, обґрунтувати її внутрішню структуру та особливості функціонування.

Список використаних джерел

1. Хуторная М. Э. Теоретическая взаимосвязь понятий «финансовая устойчивость», «финансовая стабильность» и «финансовая безопасность» / М. Э. Хуторная // Материалы международной научно-практической конференции «Современная экономика и образование: проблемы, возможности и перспективы развития» (29 марта 2017 г.). – Т. 2. – Алматы : Алматинская академия экономики и статистики, 2017. – С. 145-149.
2. Vives X. Competition and Stability in Banking / X. Vives – Barcelona : IESE Business School University of Navara, 2010. – 58 p.
3. Каллаур П. Финансовая стабильность как цель деятельности центрального банка / П. Каллаур // Банковский вестник. – 2010. – № 1. – С. 5–10.
4. Лютий І. О. Фінансова стабільність як основа розвитку банківських послуг / І. О. Лютий, О. М. Юрчук // Вісник Національного банку України. – 2005. – № 4. – С. 39–43.
5. Фінансова стабільність банків в Україні: організаційно-управлінські аспекти : монографія / С. К. Реверчук, А. В. Фалюта. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 208 с.
6. Schinassy G.J. Safeguarding Financial Stability: Theory and Practice / G. J. Schinassy. — Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2005. – 311 p.

7. Лаврушин О. И. Банки в современной экономике: необходимость перемен / О. И. Лаврушин // Банковское дело. – 2013. – № 4 – С. 6–13.
8. Івасів І. Б. Ділова етика в банківському бізнесі / І. Б. Івасів // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. – Київ : КНЕУ, 2006. – Вип. 16. – С. 365–373.
9. Моисеев С. Политика поддержания финансовой стабильности / С. Моисеев // Вопросы экономики. – 2008. – № 11. – С. 51–61.
10. Підхомний О. М. Роль центрального банку у забезпеченні фінансової стабільності / О. М. Підхомний, В. А. Вишневський, В. С. Хар // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 3. – Т. 3. – С. 127–130.
11. Волошина Л. М. Зарубежный опыт по обеспечению финансовой стабильности банковской системы [Электронный ресурс] / Л. М. Волошина, Ю. А. Филиппова. – Режим доступа : http://elibrary.ru/download/elibrary_25549926_33092934.pdf.
12. Ключко Л. А. Забезпечення фінансової стабільності банків в умовах фінансової кризи / Л. А. Ключко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №10(100) . – С. 97–106.
13. Химич І. Корпоративна культура – чинник фінансової стабільності підприємств у сучасних економічних умовах / І. Химич // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 4 (37). – С. 147–156.

References

1. Khutornaya, M.E. (2017). Teoreticheskaya vzaimosvyaz' ponyatiy «finansovaya ustoychivost'», «finansovaya stabil'nost'» i «finansovaya bezopasnost'». [Theoretical Interrelation of the "Financial Firmness", "Financial Stability" and "Financial Security"]. Proceeding from *Materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii «Sovremennaya ekonomika i obrazovaniye: problemy, vozmozhnosti i perspektivy razvitiya»*. [Materials of the International Scientific and Practical Conference "Modern Economy and Education: Problems, Opportunities and Development Prospects"]. Almaty: Almatinskaiia akademiia ekonomki i statistiki (in Russian).
2. Vives, X. (2010). Competition and Stability in Banking. *IESE Business School University of Navarra*.
3. Kallaur, P. (2010). Finansovaya stabil'nost' kak tsel' deyatelnosti tsentral'nogo banka. [Financial Stability as the Purpose of the Activity of the Central Bank]. *Bankovskiy vestnik – Banking Bulletin*, no. 1, pp. 5–10 (in Russian).
4. Lyuty, I.O., Yurchuk, O.M. (2005). Finansova stabilnist yak osnova rozvytku bankivskykh posluh [Financial Stability as a Basis for the Development of Banking Services]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy – Bulletin of the National Bank of Ukraine*, no. 4, pp. 39–43 (in Ukrainian).
5. Reverchuk, S.K., Falyuta, A.V. (2011). *Finansova stabilnist bankiv v Ukraini: orhanizatsiino-upravlinski aspekty* [Financial stability of banks in Ukraine: organizational and managerial aspects]. Lviv. Lviv Ivan Franko National University (in Ukrainian).
6. Schinassy, G. J. (2005). *Safeguarding Financial Stability: Theory and Practice*. Washington, D.C. International Monetary Fund.
7. Lavrushin, O.I. (2013). Banki v sovremennoi ekonomike: neobkhodimost peremen. [Banks in the Modern Economy: Need for Change]. *Bankovskoye delo – Banking*, no. 4, pp. 6–13 (in Russian)
8. Ivasiv, I.B. (2006). Dilova etyka v bankivskomu biznesi [Business Ethics in the Banking Business]. *Formuvannia rynkovoї ekonomiky – Formation of Market Economy*, issue 16, pp. 365–373 (in Ukrainian).
9. Moiseyev, S. (2008). Politika podderzhaniia finansovoi stabilnosti [The Policy of Maintaining Financial Stability]. *Voprosy ekonomiki – Questions of Economics*, no. 11, pp. 51–61 (in Russian)
10. Pidkhomnyy, O.M., Vyshnevskyy, V.A., Khar, V S. Rol tsentralnoho banku u zabezpechenni finansovoi stabilnosti [The Role of the Central Bank in Financial Stability Providing]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytsky National University*, no. 3, vol. 3, pp. 127–130 (in Ukrainian).
11. Voloshina, L.M., Filippova, Yu.A. (2015). Zarubezhnyi opyt po obespecheniiu finansovoi stabilnosti bankovskoi sistemy [Foreign Experience in Providing Financial Stability of the Banking System]. *Aktualnye problemy razvitiia ekonomicheskikh, finansovykh i kreditnykh system – Actual Problems of Development of Economic, Financial and Credit Systems*. Retrieved from http://elibrary.ru/download/elibrary_25549926_33092934.pdf.

12. Klyusko, L.A. (2009). Zabezpechennia finansovoi stabilnosti bankiv v umovakh finansovoi kryzy [Providing Financial Stability of Banks in the Conditions of the Financial Crisis]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, no, 10 (100), pp. 97–106 (in Ukrainian).

13. Khymych, I. (2012). Korporatyvna kultura – chynnyk finansovoi stabilnosti pidpriemstv u suchasnykh ekonomichnykh umovakh [Corporate Culture – a Factor of Financial Stability of Enterprises in Modern Economic Conditions]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Journal*, no. 4 (37), pp. 147–156 (in Ukrainian).

Хуторна Мирослава Емілівна – кандидат економічних наук, доцент, Черкаський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи» (вул. В. Черновола, 164, Черкаси, 18028, Україна).

Хуторная Мирослава Эмильевна – кандидат экономических наук, доцент, Черкасский институт ГБУЗ «Университет банковского дела» (ул. В. Черновола, 164, Черкасы, 18028, Украина).

Khutorna Myroslava – PhD in Economics, Associated Professor, Cherkassy educational-scientific institute of the Banking University (164 V. Chornovola Str., 18028 Cherkasy, Ukraine).

E-mail: Lmiroslava7@gmail.com